

***Barn* 25 år – et tilbakeblikk**

Tora Korsvold

Tidsskriftet *Barn* er inne i sin 25. årgang. Tidsskriftet kan derfor se tilbake på et kvart århundre med publisering innen barneforskning. Historien forteller om vekst og utvikling siden den første, beskjedne utgivelsen i 1983. Det første nummeret var et lite, tynt hefte med en barnetegning på forsiden. Barnetegningen varslet samtidig om at et barneperspektiv skulle stå sentralt. Det nummeret av *Barn* du nå holder i hånden, har et foto av barn på forsiden. Det er et innholdsrikt dobbeltnummer som handler om barn og kulturmøter. Et barneperspektiv står også her sentralt.

Tidsskriftet som faglig møteplass

Utgangspunktet for tidsskriftet var å fungere som en faglig møteplass for en mangfoldig formidling innen det nyskapede feltet barneforskning. Etter hvert vokste det fram andre forskningsmiljøer enn Norsk senter for barneforskning (NOSEB) som også drev forskning på barn og barndom. *Barn* forble likevel det sentrale nasjonale fagtidsskriftet for denne formidlingen.

I det følgende skal vi gjøre et lite streiftog gjennom *Barns* historie, se nærmere på utviklingen, innholdet i årgangene, og utformingen og organiseringen av selve tidsskriftet. Først går turen til oppstarten av og formålet for dette tverrfaglige tidsskriftet.

Tett sammenknyttet med historien til NOSEB

De første diskusjonene om et eget nasjonalt senter for barneforskning startet etter at det daværende Norges Allmennvitenskapelige forskningsråd (NAVF) hadde levert en utredning om status for forskning på barn i Norge. Foranledningen var FNs barneår i 1979. Konklusjonen var at forskningen var både spredt og mangelfull. En større innsats måtte til. I 1982 ble et eget forskningssenter etablert i Trondheim, med en prøvetid på 5 år. Etter at forsøksperioden var over, ble NAVF's senter for barneforskning omgjort til et permanent senter, Norsk senter for barneforskning (NOSEB). Den første daglig leder Per Egil Mjaavatn stiftet tidsskriftet. Han var den ansvarlige redaktøren fram til 1997. NOSEBs ledere har gjennom de 25 år tidsskriftet *Barn* har eksistert også vært de ansvarlige redaktørene.

Det opprinnelige navnet på tidsskriftet var *Barn Nytt om forskning om barn i Norge*. Det viktigste målet for det nystartede tidsskriftet var som nevnt å skape kontakt mellom forskere, og mellom forskere og brukere, det vil si de som kunne nyttiggjøre seg av forskningen. Siden NOSEB var en heller ukjent institusjon i forskningsmiljøene, ble tidsskriftet brukt som en spydspiss inn i de etablerte fagmiljøene for å stimulere til forskning om barn. Tidsskriftet bidro ikke minst til å synliggjøre de små og ofte beskjedne forskningsmiljøene som drev barneforskning, og som i tillegg var spredt på svært ulike fag.

Det viktigste kjennetegnet ved *Barn* ble tverrfaglighet. Siden ingen fag kan ha monopol på forskning om barn og barndom, ble det nettopp de ulike fagenes problemstillinger, teorier, perspektiver og fagtradisjoner *til sammen* som utgjorde styrken og utfordringen i etableringen av det nye feltet barne- og barndomsforskning.

Tilknytning til universitetssektoren var der fra starten av, og ga både feltet og tidsskriftet legitimitet. Både NOSEB og *Barn* ble knyttet til Universitetet i Trondheim, etablert i 1968. NOSEB flyttet i 1989 inn i et eget, nyoppusset hus på Dragvoll gård, eid av det daværende Universitetet i Trondheim, tett ved universitetssenteret på Dragvoll. På dette tidspunktet var etableringsfasen over, også for et eget tidsskrift. Universitetet i Trondheim ble fra 1996 til Norges teknisk-naturvitenskapelig universitet (NTNU), og senteret er i dag en egen enhet ved ett av fakultetene, Fakultetet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse.

Sammenfattet gjenspeiler derfor *Barns* historie framveksten av både NO-SEBs posisjon som et nasjonalt og tverrfaglig forskningscenter innen barne- og barndomsforskning på tvers av faggrenser og på et høyt faglig nivå, og samtidig formidlingen av denne forskningen.

Viktige milepæler i tidsskriftets historie

Underveis har tidsskriftet lagt flere viktige milepæler bak seg. I startfasen, ved etableringen av et nytt forskningsfelt, var det nødvendig å skriftliggjøre aktiviteter som inntil da ikke nødvendigvis hadde nedfelt seg som formidling til et større publikum. Den neste fasen var preget av utdypninger og konsentrasjon rundt temaer, det samme gjaldt de teoretiske og metodiske tilnærmingene.

Etter at etableringsfasen og en utdypningsfase var over, ventet nye utfordringer. Ikke minst fra år 2000 gjennomgikk tidsskriftet omforminger i retning av tilpasninger til akademiske tidsskrift sine kvalitetskrav og prosedyrer. Endringene hadde blant annet sammenheng med finansieringssystemer i academia, fagforfattere sine ønsker om akademisk uttelling og en rekke andre faktorer.

Tre viktige omforminger skal nevnes her. I år 2000 ble tidsskriftet utvidet til å gjelde forskning om barn og barndom i Norden. Årgangene av *Barn* har derfor siden århundreskiftet inneholdt et bredt spekter av artikler fra barneforskning i de fem nordiske landene, samt sammendrag av nye nordiske doktoravhandlinger. Det samme gjelder trykking av prøveforelesninger for doktorgraden i forbindelse med doktorgradsdisputaser, fra de universitetene som har valgt å beholde ordningen med prøveforelesning, vel å merke. Utviklingen gikk derfor fra det nasjonale til det nordiske.

Fra å bli et nordisk tidsskrift tok det bare noen få år før tidsskriftet tok steget fult ut og ble til et nordisk fagfelletidsskrift ("review"-tidsskrift). Utvidelsen til et fagfelletidsskrift, hvor minst én fagfelle utenfor redaksjonen vurderer artikler anonymt, ble fulgt opp med oppretting av et eget redaksjonsråd i 2006. Redaksjonsrådet består pr i dag av følgende personer: Guðný Björk Eydal, Universitetet i Island, Karen Fog Olwig, Københavns Universitet, Bengt Sandin, Universitetet i Linköping og Harriet Strandell, Universitetet i Helsinki. Medlemmene av redaksjonsrådet representerer disiplinene sosiologi, antropologi og historie. Endringen i seg selv bidro til å øke tidsskriftets anseelse som en publikasjon med høy vitenskapelig kvalitet.

Den tredje utvidelsen dreier seg om temanummer. Som et ledd i kvalitetshevingen har tidsskriftet siden slutten av 1990-årene utgitt årlige temanumre. Numrene har gått både i dybden på utvalgte temaer som hittil har blitt mindre sammenfattende utforsket, belyst de fra ulike faglige ståsteder, men også lansert nye temaer. Flere av disse temanumrene har kommet inn på pensumlister ved høyskoler og universiteter, et tegn på at de har stor aktualitet. Temaene dekker et så vidt spekter som *Barn og lokalsamfunn*, *Barn, barndom og medier*, *Barn og filosofi*, *Barn og mat* og *Barns møte med alvorlig sykdom, død og sorg*. Siste års spesialnummer (2006) var i sin helhet viet nestor i norsk barneforskning, professor emeritus Per Olav Tiller som fylte 80 år dette året. Årets temanummer, det vi si dette temanummeret, er *Barn og kultur møter*.

Fokus og perspektiver

Hvilke fokus og perspektiver som har vært sentrale? Å svare på dette spørsmålet er på mange måter en overkommelig oppgave. Perspektiver og teoretiske tilnærminger har opplagt skiftet i tidsskriftets 25 år lange historie. Fokus på metode og teori, eller med dagens terminologi *metodologi*, har likevel fulgt *Barn* som tema siden etableringen i 1983. Her skal bare gis noen smakebiter: *Barneforskningens tverrfaglige komponent* (nr. 3/1983), *Kan barneforskning defineres?* (nr. 3/1985), *Barns sosiale landskap* (nr. 2/1994) og *Børns interesser og interesse for barn* (nr. 4/1993). Ikke minst har kontekstuelle analyser og relasjonelle perspektiver stått i fokus. Det samme gjelder å se barn og barndom som sosialt konstruerte fenomener, og dermed bundet av tid og sted.

Tidsskriftets artikler har heller ikke vært uberørt av internasjonale strømninger på feltet barneforskning. De har snarere forholdt seg aktivt til nye strømninger. To viktige perspektiver skal likevel nevnes. Et barneperspektiv innebærer å innhente kunnskap om barns vilkår, som de voksnes tilretteleggelse av en barndom. Barns oppvekstmiljø og levevilkår har her alltid stått sentralt. Barns perspektiv derimot innebærer et ønske om å gripe et perspektiv som tilhører barnet, barns egne erfaringer og opplevelser, det å være barn og å se barn som sosiale aktører. Hva er det som karakteriserer barn som aktører, eller det å være barn, sett på en helhetlig måte? Et barns perspektiv på samfunns- og kulturforskning innebærer dessuten å sette barn i fokus, også som informanter i forskningen. Her har det i løpet av årene kommet både et temanummer, *Barn som informanter* (nr. 4/1991),

som hittil har vært tidsskriftets mest etterspurte temanummer, og dessuten en hel rekke artikler. Vi skal bare nevne noen: *Livsformintervju med 4-5-åringene, Er det annerledes å intervju barn enn voksne?* (nr. 4/1991), *Når kan et barn bli trodd?* (nr. 2/2005) og *The dominance of dialogical interview research* (nr. 3/2005). Bruk av etnografisk tilnærming i innhenting av kunnskap om barns erfaringer og opplevelser har vært viktige perspektiver i artiklene som er publisert. Dagens tverrfaglige sosiale barne- og barnomsforskning kjennetegnes dessuten ofte av diskursanalytiske innfallsvinkler, som jakten på meningsskaping i tekstmaterialet.

Hvilke temaer har vært sentrale?

Siden foranledningen til dette tilbakeblikket er et 25-årsjubileum, er det naturlig med en oppsummering av noen av temaene som har vært viktige i *Barns* årganger. Samtidig er dette også en uoverkommelig oppgave, ikke mist på grunn av volumet. Her må det med en gang sies at spennet over temaer har vært stort, noe som går fram bare av følgende titler som fra *Barns miljø i spredtbygde strøk* (nr. 2/1983) til *Preparing children to care for the earth* (nr. 3/1994), eller fra *Barns oppfatninger av medisinske tiltak* (nr. 3/1988) til *Barns religiøse oppvekstmiljø* (nr. 4/1983) og *Isak tar til orde. Barneteologisk kritikk av gudsbilder og offerteologi* (nr. 1/2004). Et annet spenn er følgende titler: *Barnebilder i norske aviser* (nr. 1/1993) og *På spaning efter det "nordiska" och "nordbarnet"* (nr. 3/2002).

Bare antallet artikler tyder på at det er en forskningsoppgave i seg selv å analysere innholdet nærmere. I løpet av det første tiåret viser en oversikt at det ble publisert rundt 220 artikler, prosjektbeskrivelser, seminarinnlegg etc. inkludert.¹ I denne oversikt fra perioden 1983-1994 ble artiklene i *Barn* fordelt under temaer som *Barns historie, Barn og kultur, Barns oppvekstvilkår, Barns utvikling, Barn og skole, Barnets helse, Barns fysiske miljø, Barn og familie* og *Barns rettigheter*.

I tidsrommet 1994 og fram til 2000 forelå i overkant av 100 artikler. Siden 2000 og fram til dette dobbeltnummeret har det blitt produsert i overkant av 140. Det betyr at det til sammen er publisert rundt 450 artikler fordelt på 25 årganger. Det sier seg selv at det bare er mulig å antyde noen temaer.

---

¹ En oversikt over innholdet i tidsskriftet *Barn 1983-1994*. 1994. Trondheim: NOSEB.

Som et utgangspunkt kan vi hevde at mye av forskningen på barn og barn- dom over de siste 25 årene vært preget av samfunnsvitenskapelige temaer og problemstillinger, som barns erfaringer og samhandling i hverdagen, men også hvilke større samhandlingssystemer barn inngår i som medbor- gere. I overveiende grad har artiklene blitt skrevet av samfunnsvitere, men vi finner også bidrag fra forfattere som henter sitt stoff fra det vi vanligvis forbinder med humaniora, som historie, språk eller litteratur.

I tidsskriftets første fase kan det være riktig å hevde at det var de hu- manistiske fagene som sto sterkest i utforskning av det som den gang gikk under betegnelsen ”barns egen kultur”, som barn i barnelitteratur, og andre kulturformer. Deretter ble det forfatterne innen de samfunnsvitenskapelige fagene som ble de mest aktive. Men igjen: Først og fremst har tidsskriftet vært en plass der ulike fagtradisjoner og med ulike praksiser for bruk av teoretiske innfallsvinkler, empiri og framstillingsform møtes. Tidsskriftet har dessuten åpnet opp for fagkritikk, eller gitt rom for motstand i forhold til etablerte fagtradisjoner, noe som har vist seg fruktbart. Det gjelder for eksempel hvordan kulturelle uttrykk inngår i større meningssammenhenger hos både voksne og barn, noe denne kritiske tittelen tyder på: ”*Barns egen kultur*” – finnes den? (nr. 4/1990).

Hvis vi likevel skulle forsøke oss på en bredere oversikt, kan tre ho- vedtrekk i artiklenes innhold skisseres. For det første har barneforskningen frambrakt et nytt og stort temaområde, nemlig det vi kan sammenfatte som barn og kultur. Tidsskriftet har publisert en rekke artikler med undertitler som kulturell læring eller en ny barnekulturell arena. Titler har vært *Hvor- for er barna viktig for kunsten – hvorfor er kunsten viktig for barn?* (nr. 3/1995), *Barn og unges dans* (nr. 4/1995), *Bruk av bilder i kommunikasjon med barn* (nr. 4/1995) og *Barnelitteraturen og dens betydning* (nr. 4/2001). Det finnes også noen interessante fellestrekk ved flere av temanumrene som det kan være verd å framheve. Det gjelder igjen barn og kultur. *Bar- nekulturens ytringsformer* var tema allerede i den første årgangen.

Et annet hovedtrekk er barns oppvekst mer generelt. Når tidsskriftet har vært opptatt av barns oppvekst og levevilkår har det blant annet dreid seg om erfaringer fra ulike arenaer hvor barn tilbringer sin hverdag, og igjen røper noen titler et stort mangfold av artikler på ulike nivåer, og med mer overordnede perspektiver som *Barn av etniske minoriteter* (nr. 3/1983), *Barndom og nasjonal identitet* (nr. 2/1997), *Barns velfærd i et in- ternasjonalt perspektiv* (nr. 1/2003), *Barn i et digitalt samfunn* nr. 4/2004) og *De dyre barn* (nr. 2/2005). Barns medvirkning i forskning om barns le- vevilkår har også blitt trukket inn.

Det har heller ikke vært vanskelig å finne artikler om barns rettigheter. Det tredje trekket er derfor barns rettigheter og barn som medborgere. Her finner vi artikler om temaet fra de første årgangene. Artikkelen i det første nummeret i den andre årgangen, i 1984, hadde tittelen *Barnerett*. Barnerett var den gangen en ny rettsdisiplin ved det juridiske fakultetet ved Universitetet i Oslo. Siden den gang har flere artikler blitt publisert, med titler som *Børns rettigheter og børns vilkår* og *Retten til en barndom* (nr. 3–4/1998).

Alle disse tre trekkene dokumenterer igjen tverrfaglighet og *Barn* som en møteplass for mangfold.

Redaksjonens organisering og tidsskriftets utforming

Tidsskriftet har siden starten i 1983 vært et kvartalstidsskrift, med fire publikasjoner i året. Noen dobbeltnummer er også inkludert. Tidsskriftet har i dag ca 550 abonnenter, fordelt på institusjoner som utgjør majoriteten, men også enkeltpersoner. Det redaksjonelle arbeidet utføres som et teamarbeid, det gjelder også utformingen av tidsskriftets layout, så vel som forsideillustrasjoner. Forsideillustrasjonen til *Barn* har også sin egen historie, gjennom de 25 årene tidsskriftet har eksistert. I de første årgangene prydet barnetegninger forsiden. Deretter fulgte en periode med frimerker og glansbilder som illustrasjon, også med barnemotiver. Barneglansbilder har hatt en tendens til å idyllisere barns liv. Da glansbilder ble brukt som forsideillustrasjon, fikk de en mer tvetydig mening. Foto av leker har også blitt benyttet. Ikke minst har fotografier av barn blitt brukt for å illustrere temaer som tas opp i tidsskriftet.

Gjennom den faste spalten ”Aktuelt nå” og senere ”Fra redaksjonen” har *Barn* hatt mulighet til å bringe aktuelle temaer på banen for et større publikum, som for eksempel temaer i mediebildet som angår barn og unge, eller å sette nye forskningstemaer på dagsordenen. Redaksjonen har ønsket å innby til refleksjon om viktige temaer som angår barn og unge.

Den nåværende redaksjon har siden 2004 bestått av Anne Trine Kjørholt som daglig leder ved NOSEB, Tora Korsvold og Vebjørng Tingstad. Alle tre har hatt NOSEB som sin arbeidsplass siden inngangen til 1990-årene, kun med kortere fravær. Anne Trine Kjørholt er som leder, i likhet med sine forgjengere, også ansvarlig redaktør. Karin Ekberg har siden

1987 fungert som tidsskriftets sekretær, med oppfølging av det redaksjonelle arbeidet.

Veien videre

Barn har gjennom sin 25 år lange historie bidratt til kontinuitet i formidlingen av forskning om barn og barndom. Fra i starten å være et beskjedent nyhetstidsskrift for NOSEB har *Barn* utviklet seg til å bli et nordisk fagtidsskrift innen barneforskning. Tidsskriftet har vokst seg stort, men formidler fortsatt mangfoldet innen forskningsfeltet. Et felles mål frem til i dag har vært å gi økt kunnskap om barn, og om det samfunn en barndom utspiller seg i. Her finner vi den største kontinuiteten.

Det tverrfaglige tidsskriftet *Barn* har ikke minst hatt en viktig funksjon i oppbygging av nettverk mellom de som har arbeidet innen barneforskning, ikke bare i Norge, men også i andre land. De 25 årene med *Barn* har forhåpentligvis satt spor i norsk og nordisk forskning. Vi håper at tidsskriftet også i framtiden vil favne den aktuelle, omfattende og mangefasettete, tverrfaglige nordiske barneforskningen som eksisterer. Det er umulig å sammenfatte hele *Barns* historie, men bildet som er tegnet foran skulle likevel kunne illustrere vesentlige forandringer, samtidig som det peker seg ut nye utfordringer. Siden 2000 har tidsskriftet både redaksjonelt og innholdsmessig satset på flere faglige forbedringer. Tidsskriftet er samtidig avhengig av tilgang på godt fagstoff for å opprettholde og videreutvikle seg på et høyt faglig nivå, og presentere artikler som ivaretar den tverrfaglige profilen. Det er nødvendig med nye artikler som skaper grunnlag for utvikling av forskningsfeltet, og som samtidig bevarer barneforskningens tverrfaglige komponent.

Tora Korsvold
Norsk senter for barneforskning
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
NO-7491 Trondheim, Norge
e-post: tora.korsvold@svt.ntnu.no